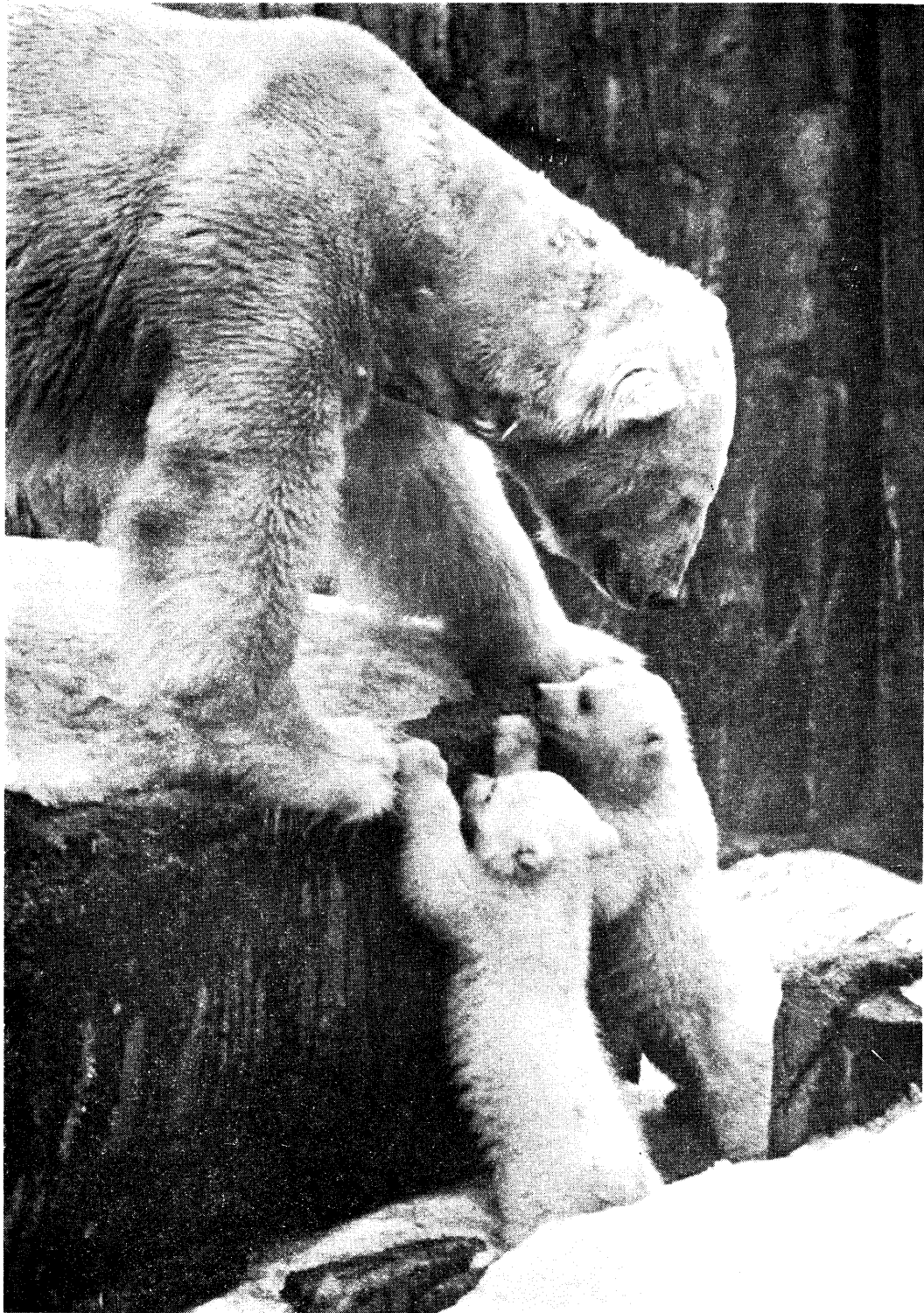

Mor och barn på Skansen.

Vi kvinnor

Ärg. 4

April 1952

Nr. 3

VI, DE FÖRENADE NATIONERNA

- - - SÅSOM GODA GRANNAR

Då man läser denna början på Förenta Nationernas stadga, erinrar man sig de förhoppningar om "aldrig mera krig" som föddes efter andra världskrigets slut, det vill säga när Hitler kapitulerat. Dessa förhoppningar har ej infriats. Förenta Nationerna synes ej ha iakttagit sin stadgas föreskrifter under de år som gått sedan dess, de har ej inskränkt sin verksamhet till att organisera vissa polisiära styrkor som skulle finnas till hands för eventuell internationell hjälp. De har ej utgått ifrån att alla konflikter ovillkorligen **måste** lösas på fredlig väg. Även om förutsättningarna härför hos jordens folk ännu ej förefinnas, har FN dock knappast tagit detta som sin uppgift och sitt mål.

Folk som anse sig som civiliserade, har under senaste år i stället ökat sina rustningar och till och med tvingat andra länder att göra så med.

FN består av en Generalförsamling, där alla medlemsstater har var sin röst, och ett Säkerhetsråd med några ständiga och några för vissa år valda medlemmar — med vetorätt för de ständiga medlemsstaterna. FN:s uppgift är att söka bevara freden genom förhandlingar, ev. sanktioner och dylikt. Men enligt stadgans artikel 43 kan säkerhetsrådet även träffa särskilda avtal med FN:s medlemsstater att ställa viss väpnad styrka till FN:s förfogande.

Artikel 43 har hittills aldrig blivit tillämpad. När kriget i Korea utbröt lyckades emellertid USA att överföra säkerhetsrådets rätt av art. 43 till generalförsamlingen, vilket betydde att frågan om väpnade styrkor endast krävde majoritetsbeslut och ej kunde hindras av vetorätten i säkerhetsrådet.

Den 3/11 1950 yttrade svenske utrikesministern att detta beslut — om vederbörande medlemsstat samtycker därtill — likväl strider mot Sveriges värnpliktslag, som förbjuder användandet av värnpliktiga utanför Sveriges gränser. Sverige måste därför i den punkten av generalförsamlingens rekommendation rösta nej.

I alla fall uppdrog svenska regeringen åt försvarsministern att låta arméchefen utreda saken. Hans förslag föranledde dock inte till någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Den 12/10 1951 bemyndigade Kungl. Maj:t försvarsministern att tillkalla en sakkunnig för att fortsätta utredningen. Denne blev landshövding Vougt. Han åberopar, att om en svensk styrka skall ställas till FN:s förfogande, måste värnpliktslagen — som utrikesministern förut framhållit — utvidgas. Hr Vougt anser ej att en särskild kår för detta ändamål skall upprättas, ej heller bör detta ske på frivillighetens väg, ty den kanske ej kunde vinna anslutning. Han föreslår i stället en cykeltrupp av värnpliktiga. Men denna trupp får ej tagas i bruk om landets möjlighet till självförsvar därigenom minskas. Hr Vougt påminner om att Sverige tänkt sig att en sådan trupp endast skulle användas i ett krig där de fem stora vore eniga. Således

aldrig i ett krig mot en stormakt. Truppen får ej heller sändas till något land vars klimat är allt för olika vårt eget, så att det vore för truppen hälsovådligt.

Riksdagens beslut i denna sak fordras för varje gång. Slutsatsen, säger hr Vougt, blir således den, att mycket ringa sannolikhet föreligger för att de svenska statsmakterna skulle gå med på att utsända svensk trupp i nuvarande läge.

Varför, kan man då med skäl fråga, ge sig in i slika äventyr? Låt oss hoppas, att om en dylik k. prop. skulle föreläggas riksdagen, valda ombud för Sveriges folk **bestämt** avvisar ett sådant förslag. Dessutom — vart skulle en sådan trupp sändas? Stormakterna skulle vara eniga, och truppen får ej sändas annat än till ett land med ett klimat något liknande vårt eget. Vilket land? Kan det vara Island? Stackars värnpliktiga! Skall de cykla till Island?

Elisabeth Tamm

Det döda barnet

av Birgit Leksén

*En gång såg jag ett dött barn
liggande krossat i blod på gatan,
ett av trafikdödens offer
Det var inte mitt barn,
men det kunde ha varit.
Länge sörjde jag med barnets mor,
stum och okänd för henne.
På näthinnan hade bilden fastnat
av den späda barnakroppen,
livlös som en nedtrampad blomma.
Jag såg också ändlösa rader av andra mödrars barn,
både de levande och de döda.
Av oro ekar världens mödrars hjärtan.
Ett lekande barn har dödats i ett fredligt land,
medan runt om i världen millioner kvinnor
sörjer döda barn i krigshärjade länder.
Chauffören grät förtvivlat vid barnets lik.
Krigsanstiftarna gråter aldrig.*

I detta nummer har vi glädjen att presentera både en dikt och en novell, som vi fått oss till-sända från läsekretsen.

Red.

Alexandra Michajlovna Kollontay

Budet från Moskva om Alexandra Kollontays bortgång nådde oss just under förberedelserna till en resa, vars mål var att på hennes stundande 80-årsdag frambära hennes svenska vänners hyllning, vårt tack och vår kärlek.

ALEXANDRA KOLLONTAYS namn är för alla tider inskrivet på historiens blad. Det är oändligt svårt att i några korta rader fånga hennes rika och varma personlighet eller redogöra för hennes intensiva arbete i framåtskridandets, kvinnosakens och fredens tjänst.

I hennes självbiografi (Den första etappen, Bonnier 1945) får man följa det lilla ensamma barnets utveckling från det ombonade, lyckliga och välsituerade generalshemmet i St. Petersburg till den landsflyktiga, okuvliga och hårt arbetande revolutionären. Det var, säger hon själv, de fattiga finska torparna som i barndomen lärde henne inse den sociala orättvisan i deras eländiga lott. Somrarna tillbringade nämligen hennes föräldrar i finska Karelen på morfaderns gård Kuusa.

Alexandras morfar var en finsk trävaruhandlare och hette Alexander Masalin. Han var från Karelen och gift med en rysk adelsdam. Alexandras mor, den blonda, bildsköna och handlingskraftiga Alexandra Alexandrovna, var först gift med en ingenjör, Mravinsky och hade med honom tre barn. Hon träffade senare en gardesofficer, med tiden general Domontovitch som redan före hennes första giftermål tjusats av hennes skönhet. Han hade då blott sett henne på operan. Men när de senare träffades uppstod en våldsam ömsesidig förälskelse. Hon skilde sig, en då för tiden ovanlig händelse, och gifte sig med sin officer, som tillhörde en gammal adlig släkt från Ukraina. Alexandra blev deras enda barn. Men i hemmet fanns även de tvenne halvsysstrarna, av vilka den ena blev en framstående operasångerska — säkerligen bidragande till Alexandras stora intresse för musik och teater. Ett otal äldre tanter bodde på ryskt maner också i familjen.

Det ensamma barnet, som längtade efter lekkamrater, fick ej heller gå i skola, utan undervisades i hemmet av privatlärare under ledning av en guvernant som tydligen hade förbindelser med revolutionärerna. Och säkerligen kom hon att betyda mycket för Alexandras utveckling.

När Alexandra nått vuxen ålder, vägrade hon att antaga föräldrarnas giftermålskandidater: äldre välsituerade herrar. Hon förklarade att den saken ville hon bestämma själv och endast gifta sig av kärlek. Hennes val föll på en ung trevlig, fattig släkting, ingenjör Vladimir Kollontay. Modern uttryckte sitt ogillande genom att vid bröllopet icke taga på sig sin högtidsklänning.

En son föddes, den nuvarande ingenjör Kollontay, även han välkänd och uppskattad här i landet genom sitt arbete vid ryska handelsdelegationen. Denne son blev moderns bästa kamrat och har alltid troget stått vid hennes sida.

Trots sitt lyckliga äktenskap kunde Alexandra Kollontay ej glömma de sociala orättvisor hon ständigt såg omkring sig, och efter ett besök i Narvas textilfabriker, dit hennes makes arbete fört henne, och där hon funnit

under vilka upprörande förhållanden textilarbeterskorna levde och arbetade, var hennes beslut fattat. Hennes barndoms dröm att kunna förbättra och skaka världen krävde hennes liv och arbete. Framför allt gällde detta kvinnorna, vars nöd hon mött först hos de fattiga finska torparhustrarna och nu hos de ryska textilarbeterskorna.

Hennes make förstår icke hennes sociala patos. Det blir mycket svårt, men hon måste lämna honom. Framför allt måste hon till att börja med skaffa sig utbildning. Hon reser till Schweiz för att vid universitetet i Zürich studera nationalekonomi. Där träffar hon andra ryska revolutionärer och sluter sig till rörelsen. Hon gör sig känd som expert på alla kvinnofrågor och utarbetar vetenskapliga verk därom. Men framför allt blir hon känd som en stor talare.

Hon reser nu omkring och håller föredrag i propagandasyfte i Tyskland, England, Belgien, Sverige och Danmark. Hon talar vid den stora socialdemokratiska kvinnokongressen 1910 i Köpenhamn. I den danska tidningen Politiken läses följande referat:

— — — *Så stod Mademoiselle Kollontay på tribunen — slank, svart, med ett ansikte som revolutionens färg mejslat i stenhårt allvar. Endast ögonen brann, så att de fånglade allas blickar. En armrörelse — så flammade den revolutionära begeistringens lågor ut i ord, som brände sig in i allas sinnen genom hennes gripande patos, hennes våldsamma energi och gnistrande lidelse. "Vår rörelse är född i revolutionens flammor, kvinnorna gick med när det gällde. Våra rop ljöd från barrikaderna. Studenterna kämpade länge ensamma mot det tsardöme som måste falla innan segern är vår. Vi — vi kvinnor — stod vid deras sida." Då hon tystnade kom ett bifall så våldsamt som var det själva tsartronen som störtade i grus. Över den unga kvinnans vackra ansikte, som nu glödde av hänförelse, gled ett leende så*

vidunderligt som den frihetens sol som ryska folket blöder för att tillkämpa sig. Tiden hade svunnit som korta minuter. Mlle Kollontay hade gjort dem oförglömliga.

När schismen kom mellan de olika fraktionerna inom det ryska arbetarpartiet, anslöt sig Alexandra Kollontay till Lenins grupp.

Vid första världskrigets utbrott utvisades hon ur Tyskland och kom då till Sverige samt bodde en tid i Stockholm. Polisen tyckte hon fick för många besök och skrev för många brev och ville finna en anledning att bli av med henne.

I min ägo finns ett gulnat exemplar av en tidning benämnd *Försvarsnihilisten*, utgiven i november 1914 på Axel Holmströms förlag. Ledmotivet i tidningen är: mänsklighetens grymmaste gissel är kriget. Tidningen blev ej beslagtagen, men en av dess medarbetare, Alexandra Kollontay blev av polisen en tidig morgonstund förd till polisfängelset på Kungsholmen. Därpå följde en utvisningsorder.

Hennes artikel hette: *Kriget och våra närmaste uppgifter*. Den uppmanar till motstånd mot krigshetsen.

Alexandra Kollontay vid 5 års ålder

"Man talar om kulturen, men är det icke kriget, som pånyttföder det värsta barbari?" Hon uppmanar socialisterna till att icke nu förhålla sig passiva mot kriget: *"Vi bör lägga vårt ord i vågskålen för en snar fred genom att ropa: Stopp med det kannibaliska massmördandet."*

Artikeln skulle kunna vara skriven av vilken socialistisk fredsvän som helst, men den togs nu som anledning till utvisningen från Sverige. Branting och Lindhagen gjorde frågan till föremål för en interpellation i riksdagen, och civilministern hade ganska svårt att klara sig. I varje fall släpptes Alexandra ut ur fängelset i Malmö, där polisen passat på att sätta in henne då hon var på väg ut ur landet. Hon fann så småningom en fristad i Norge, där hon utövade en livlig författar- och föreläsningsverksamhet. Två gånger for hon över den starkt minerade Atlanten och genomkorsade U. S. A., talande mot kriget.

När revolutionen utbröt i Ryssland 1917 skyndade hon hem. Efter oktoberrevolutionen blev hon regeringsmedlem för de sociala ärendena. Hon började omedelbart förverkliga sitt program för förbättrad mödra- och barnvård, under ständigt sabotage från olikfäktandes sida. Ett barnhem som hon med mycken möda lyckats få till stånd gick upp i lågor samma dag det skulle invigas. Elden var tydligen anlagd.

Att på det hela taget kvinnorna genom oktoberrevolutionen fick en helt annan ställning i Sovjet än i något annat land och togs med som jämlikar i arbetet på det nya samhälle de ville framskapa, kan man till stor del tillskriva Alexandra Kollontays och några andra framstående ryska kvinnors arbete.

Svårigheterna hopade sig emellertid. Allting fattades. Så kom interventionskriget 1918—20 med alla dess ohyggliga lidanden och svårigheter. Därpå följde Den Nya Ekonomiska Politiken (NEP-perioden) som för Alexandra Kollontay medförde förvecklingar av starkt personlig karaktär, vilket gjorde att hon en tid ville återvända till sitt författarskap, vilket bäst kunde ske någonstans i utlandet. Genom Stalins personliga förmedling blev hon nu fäst vid legationen i Oslo, och då Sovjets minister där snart förflyttades till annan plats utnämndes Madame Kollontay till hans efterträdare — som den första kvinnliga ministern i världshistorien. Hon tog genast itu med det diplomatiska arbetet och lyckades bra med åstadkommande av handelsutbyte mellan Sovjet och Norge. Efter en kortare ministertid i Mexiko återkom hon till Oslo, och då, år 1930, Sovjets minister i Stockholm avled efter en kortvarig sjukdom, dirigerades Madame Kollontay dit för att ordna de löpande ärendena. Men efter några månader utnämndes hon till Sovjets minister i Sverige. Denna befattning skötte hon sedan — sista åren med ambassadörs rang — i femton år.

Vad hon politiskt sett betytt som fredsfaktor för Sveriges del, först under det särdeles påfrestande finska vinterkriget 1939—40 och sedan längre fram under andra världskrigets olika skeden, har omvitnats från svenskt regeringshåll och torde med tiden bliva mer och mer uppenbart.

Allmänt erkänt är också det arbete hon nedlade för att få slut på det finska vinterkriget. Och sedan, när Finland förenat sig med Tyskland i angreppet på Sovjet 1941, sökte minister Kollontay på alla upptänkliga sätt och vägar få Finland ut ur kriget, och den slutliga fredsuppgörelsen 1944 skedde under hennes förmedling.

När 1946 svenska och finska riksdagsledamöter föreslog minister Kollontay till erhållande av Nobels fredspris, syntes ett sådant förslag ytterst väl motiverat. Utan att förringa de fredsvänner, som fick dela priset i stället för Alexandra Kollontay, kan man dock fråga: Vilka krig hade de hindrat och vilka freder hade de slutit? Ambassadör Kollontays fredsgärning låg i öppen dag.

Alexandra Kollontay hade otvivelaktigt en stark känsla för de nordiska länderna men kanske Norge låg hennes hjärta närmast. Där mötte hon ett mildare och vänligare klimat än här i Sverige. Detta hindrade dock icke att hon ständigt i sitt hem i Moskva med glädje hälsade svenska vänners besök och oavlatligt intresserade sig för vänner och händelser i vårt land.

Samtidigt gladdes hon djupt över att åter vara hemma

I nästa ögonblick hörde vi det bekanta knattret och motorcyklarna med sina vidunder till förare kom farande uppträffande domplatsen.

I samma ögonblick hörde vi tydligt skottlossning ute på bron, men allt dövdades av dånet från den långa raden av beväpnade motorcyklister som nedhukade i sina läderhjälmars och jackor såg ut som onda andar från en annan värld.

Så blev det tyst, oljudet försvann, gatan låg tom.

Vi började röra våra förlamade lemmar och gå utåt bron på högra trottoaren. Vi gjorde det tveksamt, ty ännu hade ingen annan vågat sig vägen fram...

Då blev plötsligt Jakob levande. — Se där, ropade han, en man ligger på gatan! Kanske de kört över honom, uslingarna...

Han skyndade bort till mannen, som fallit framstupa. Jag kom fram lagom att ta emot hans order: — Försök få tag i en ambulans! Fråga en polis. Mannen är sårad, skjuten i ryggen!

Jag rusade tillbaka — men nu syntes ingen polis längre. Från ett kafé ringde jag efter ambulans. Den kom någorlunda snabbt. Jakob hjälpte sjukvårdaren och lyfte in den sårade och sade med sin överläkarröst: — Jag är läkare, jag följer med till sjukhuset...

Jag låg på sängen och väntade. Mitt inre var ett kaos av skräck, oro, undran inför det hotfullt obegripliga som mött oss — och som kanske inte alls var något farligt... Kanske var det en övning av något slag. Kanske var det bara vi som var upprörda av aningar och spådomar... Kanske var det en form av hysteri, som besatt oss!

Så försökte jag förringa faran — men under dessa optimistiska invändningar brusade ångesten som en iskall flod, oavvändbar, ihärdig, hotande.

Han hade kanske rätt! Det var inte pessimism, inte en dyster läggning, en melankoli på grund av sorger och besvikelser — som jag trott — det var skådandet av samlingen, insikten i kommande ting, slutsatser av ovedersägliga premisser!

Han hade rätt. De flesta människor var som barn, de levde i ögonblickets värld, i nuet, ivrigt sysselsatta med små detaljer, oviktiga ur det helas synpunkt. Ingen eller få förstod den kommande vreden — och de som förstod hade inte makt och inflytande att göra sitt vetande gällande. De politiska partier som borde ha slagit vakt omkring friheten — de var upptagna av inbördes strider eller förblindade inför faran... Vetenskapsmännen var splittrade av intriger, avund, hänsyn till familjen, hoppet att det ändå skulle gå bra... varför skulle inte han få försöka? Mycket värre än det redan var, kunde det väl knappast bli! Arbetslösheten var redan ofattligt stor och landets ekonomi med utandsskulder och reparationer ett enda kaos...

(FORTS.)

T. Wretmans Tr., Stockholm 1952

I filmer ser man ibland blad rivas från en väggلمانacka i rask följd för att teckna tidens flykt fram mot ett nytt avsnitt i berättelsen. Något sådant skedde med mina känslor dessa sekunder. Min försenade utveckling, fullbordades, mitt ungflicksväsen mognade, skal sprängdes, blad revs och virvlade bort med oväsentliga dagars nummer.

Det var inte första gången jag blev kysst, det var inte enda gången en man höll mig i sina armar — men det var första gången min kropps beredskap var fulltonig och omfattade hela mitt väsen: den erotiska lyckokänslan, det "själliska" förtroendet, den intellektuella samstämmigheten — den fullkomliga harmonien som man drömmer om...

Också för honom var det en överraskning. Hans ansikte förändrades — vecken slätades ut, ögonen blev klara, rösten darrade av sinnesrörelse när han sade: — Lilla barn, att vi inte vetat det förr!

Jag kunde ha svarat: — Vi har intet vetat det därför att jag varit "lilla barn". Nu vet vi det, därför att jag inte längre är någon barnunge utan en färdig kvinna, mogen och villig att ta emot kärleken, livet, världens bekymmer.

Under påsken var vi i Freiburg i Baden. Han hade ett ärende där, men det inkräktade inte på vår lycka. Våren hade kommit längre här. Slottsberget doftade av ny grönska och stadens parker och planteringar lyste redan av crocus, seilla och tulpaner.

Vi vandrade omkring på de smala gatorna där vattnet porlade i små kanaler från floden Dreisam. Vi beundrade domen med dess torn av spetsar i sten, detta gotiska underverk. Vi njöt av omgivningarnas skönhet, bergen, skogarna och den fruktbara slätten med berget Kaiserstuhl i norr. Schwarzwald kallades det en gång för länge sedan — kanske samma tid när en av våra skogar fick det dystra namnet Kolmården. På den tid då skogen betydda skräck och farlighet. Nu, sade vi, hur underbart fredligt är det inte nu! Här kan man vandra vapenlös över stock och sten...

Det var kanske jag som kom med sådant pladder — då kunde han plötsligt fördyras. — Fredligt! sade han. — Fredligt! — Hur länge tror du fred kommer att vila över detta land? Gränsland till Frankrike! Kanske går våra befästningstunlar under jorden här — mot Maginotlinjen! Vår stolta Sigfriedslinje!

Hans hån skrämdde mig. På kvinnors vis ville jag glömma ofärd och krig. Hur kunde man tänka på förstörelse och död, när solen sken och marken bar örter och gräs och en len vind rörde vid trädens grenar och förde milda dofter genom luften?

— Man liknar människan i sin ondska vid vilda djur, utbrast han.
— Vilken händelse mot naturen och de vilda djuren... Djuren har inte människans förmåga av ytterlig ondska, det vet jag bäst som studerat den mänskliga hjärnan en livstid. Visserligen inte heller människans förmåga av uppoftning och godhet — men i vårt samhälle tycks jordmånen vara mera lämplig för de onda anlagen...

Vi hade färd med ett litet smalspårigt tåg uppåt bergen, stigit ur vid en station som såg idyllisk ut och vandrat bortöver en väg som antagligen skulle leda oss någonstans. Plötsligt hade en utsikt öppnats, vi såg ut över en annan dal där ingen stad störde fältens frid. Där satt vi på en solvarm sten, när jag började tala om freden och lyckan nu i jämförelse med forna vilda tider.

— Det farliga med människohjárnans enorma utveckling är att den låter människan gå utöver det ändamålsenliga, det för livet ändamålsenliga, sade han och slet i några grässtrån.

Jag visste vad han syftade på. Ofta hade jag hört honom föreläsa om hur visa hjärnskador "flyttade ned" en individ på ett "lägre" stadium — men inte i vad vi skulle kalla "djurisk" riktning, d.v.s. inte så att de blev vilda och grymma, snarare så att deras värld inskränktes till omfånget i viss betydelse. När läkningsprocessen var fullbordad vid vissa hjärnskador kunde patienten föra ett till synes normalt arbetsliv — men han var bunden till rutinen, han saknade möjlighet till utsvärvningar omkring planen, han hade inte den fantasi som ger sig ut på de lösa antagandenas hängbo. Han saknade också möjlighet att operera med idén "Om det vore så" — en filosofi des Als ob var honom totalt förmenad.

— Den perfekta människohjárnans värld är omåttlig, brukade han säga. Den vet inte av några gränser. Den kastar oss ut i livsfarliga äventyr. Krig mellan jätteödlor var inte farliga för livet på jorden, ty ödlornas ringa intelligens lät massor av liv undkomma, varelses med mildre kroppar men större och mera utvecklade hjärnor.

— Människan kommer en dag att förgöra sig själv, var hans ständiga omkväde. — De mänskliga krigen blir allt perfektare i förstörelse. Ett daggdjur på människohjárnans stadium borde för länge sedan ha lagt bort kriget som vapen. Men vår fantasi är för otyglad åt alla håll. Vi är humana till yterlighet — barnhärtiga mot idioter och kriminella — och samtidigt grymma till yterlighet, då vi sticker blomman av vår ungdom ut till kroppslig och själslig förstörelse i ett modernt krig.

Nu satt vi i skogen, ensamma, och fåglarna försökte överrösta hans pessimism. Jag vågade inte svara på hans ord. Vad skulle jag säga? Motsäga hans erfarenhet och teorier kunde jag ju inte. Jag trodde på dem — teoretiskt. Men med något av de lägre dagdjurens inskränkhet i synkretsen, jänglade jag just nu efter ömhet och lycka.

— Jag känner mig som en kviga, sade jag och försökte fånga hans hand. — Eller en ung tacka som ännu inte haft några lamn... Ja, jag

— Di där nationella, förstås, svarade hon ointresserad. — Det är ju val...

Den ljusa glädjen ströks bort från Jakobs ansikte, vecken kring munnen skärptes och blicken fick det där skarpt frånvarande uttrycket, som jag avskydde — därför att det skilde mig från honom. De stora problemen visade sig åter för honom efter en kort tids vila i idyllen med en ung kvinna från ett avlägset lyckligt land... Jag tyckte mig se hur hans inre synfält förändrades: från denna fylliga varma sommar dag med en soldränkst stad och ett bölldigt landskap ändrades scenen som om en plötslig våg av dödsfyla dragit fram över oss. En isig skymning, ett tomt månländskap, en Dantes infernobild hade tagit idyllens plats. Jag var om inte överflödig, så dock oväsentlig — eller jag var ett offer liksom han för den oundvikliga framtidens fasa.

— Betala, sade han med skrovlig röst.

Flickan sade något och han lade pengar på bordet. Förnöjd strök hon ner siner slantar i handen med ett Danke sehen — och gick sedan utåt terrassens kant för att stirra ner på "di där nationella". Alldeles ointresserad var hon ändå inte.

Vi reste oss och gick. Jag svepte över utsikten med en sista blick, och jag minns min tanke: — Det här ser jag aldrig mer!

Underligt nog har just denna bild fastnat starkare i mitt minne än något tyskt landskap. Inte ens Neckerdalen, som var mig så välbekant, utsikten från slottet bort över slätten som försvinner med jordens rundning, har så ofta återkommit i mina synbilder. Det var något stumt hot i denna tavla av en främmande stad — och de knattrande motorcyklarna lät för mig som kulprutor som övade för att snart med precision förgöra oss.

Kanske har bilden fått sin nyans av det som snart därefter hände.

Vi gick långsamt nedåt staden i riktning mot hotellet och järnvägsstationen. För att undvika motorcykelbrigaden tog vi inte vägen över domplatsen utan sökte oss fram på smala gränder mellan åldriga hus. Vi såg knappast några människor. En mager katt kom spatserande tvärs över gatan mot oss, och min förtjusning i katten kom mig att stanna. Som så ofta händer mig kom katten och strök mig upp efter mina ben och gned sitt huvud mot min hand, när jag böjde mig ned för att smeka djuret. Med ovanlig otålighet i rösten sade Jakob: — Kom, vi måste skynda oss!

Skynda oss! Vi var ju på ferieresa. Varför skulle vi just nu skynda oss, när vi förspillt hela förmiddagen?

Men jag förstod hans nervösa sinnessämning. Jag skyndade på stegen och snart stod vi i mynningen till en huvudgata, som ledde oss i rätt riktning.

Vid gatans lägsta punkt går en bro över floden. Strax innan vi skulle gå över den, kom några poliser och hejade oss. Bron skulle utrymmas!

tyckte bäst om. Hon hade en bindel för ögonen. — Är det rättvisans gudinna? undrade jag. — Hon lär ju inte se så bra...

— Det är Synagogan, sade han. — Ser du där mitt emot är en annan kvinno gestalt — det är Kyrkan. Synagogan — judendomen — svävar ännu i blindhet, medan kyrkan ser det sanna ljuset, så är den symboliska djupsinnigheten... Det gläder mig att du valde ut Synagogan, fast jag annars inte håller så strängt på den!

Inne i kyrkan blev jag anspråkslösare. Tyst följde jag min vän som pekade på de märkligaste konstverken och nämnde deras namn och mästare. Namm? Ja, man tror, sade han, att den sköne ryttaren skall vara kejsar Konrad III — men andra säger att det är Sankt Göran. En Slegfriedtyp kanske man kunde säga, en idealbild — så som tyskarna ville se ut, men tyvärr sällan gör...

En vaktmästare kom och erbjöd sig att "förklara" vad vi såg. Vi lät honom ta hand om oss. En väl inlärd läxa porlade fram, inte osympatiskt eller påträngande. Han lärde oss att inflytandet från bygget i Reims var påtagligt: — säkert hade en del hantverkare och konstnärer — det var samma sak på den tiden, 1200-talet — kommit hit för att smycka Bambergdomen åt furstbiskopen, som regerade här... Man känner dock inte namnet på de män som format dessa odödliga verk, de kallas helt enkelt Adamsportens mästare, eller Georgskorets mästare...

— Namniös och odödlig, mumlade jag och mindes Heidenstam.

Så gick vi ur de skumma valven ut i den soldisiga augustidagens värme. På stadens slottsbacke, Michaelsberg, fann vi en terrass där många enkla bord skvallrade om en kaffeservering utanför en mäktig vägg, som kunde ha tillhört ett kloster.

Vi satte oss där och såg ut över staden. Röda tegeltak och ett förtrollande gyttjer av gamla hus med spetsiga gavlar — minnen från en gångens tid. Flickan som hällde svagt kaffe i våra koppar, svarade buttert att den präktiga stenväggen varit ett kloster, som vi trott, men nu var bryggeri...

Vårt intresse för staden och domen hade kanske varit en aning uppskruvat, men nu sjönk allt sådant undan och vi kom med ens i takt med oss själva och omgivningen. Ett yppigt sommarlandskap tog vid utanför stadens yttersta hus och bortom dess gröna kullar reste ett rundbågigt berg sin kuliss, till häften insvept i dagens ångande varma andedräkt. Allt var så stilla, bara vardagens små hemtrevliga ljud gjorde staden till vår vän — barn skattade, kvinnor pratade, klockor ringde, men allt tycktes dämpat och milt.

Då hördes plötsligt nerifrån domplatsen ett häftigt knattrande av motorcyklar och vi kunde se hur de svängde in där två och två och ordnade sig i dubbla led. En rå röst störde friden med vrålände kommandoord.

— Vad kan det vara? frågade jag flickan.

hör till det fredliga fårasläktet, min herre och husbonde. Låt oss utlämna det otäcka människosläktet ur våra beräkningar — bara i dag!

Han log. — Du hör visst inte till fåren, sade han och tog emot min sökande hand, du är en listig och mjuk katt, som smyger omkring i terrängen.

— En katt, sade jag upplivad, bevisar den inte djurens grymhet? Och låtsas inte katten något som inte är? Leker den inte als ob...

— Bravo! Du är inte så dum! Men tyvärr måste jag påpeka att katten följer ett fastlagt schema, som inte tillåter några större utvecklingar. Katten håller sig till anskaffande av föda åt sig själv, möjligen sin famlj. Om människorna voro så "inskränkta" skulle det aldrig bli krig, bara på sin höjd små slagsmål. Människan är kapabel att sätta den mest raffinerade grymhet i system! Ibland ryser jag över att tillhöra människosläktet...

— Ja, jag ville också just nu mycket hellre vara en ko...

Då äntligen lyckades han glömma sina framtidsvisioner för en stund, och timmen i skogen blev en lyckoö att drömma sig tillbaka till...

Resten av terminen — eller sommarterminen, som den kallades, var mitt livs korta lyckotid. Jag flyttade hem till honom — det hettes att jag hyrde rum i hans våning. Vi levde lyckliga, så lyckliga det var möjligt med de ständiga påminnelserna om onda maktens spel: brunsjorterna på gatan, parader, fackeltåg av Hitlerjugend och corpsstudenter, ett och annat uppträde med folk som sades vara kommunister, affischer och en allt fräckare propaganda.

1932 var valår — och det sades allmänt att nationalsocialisterna hade mist något av sin makt. Vissa understöd hade sviktat. En del av folket — de blivande väljarna — hade tröttnat på bråket.

Detta var i början av sommaren, innan valen ännu ägt rum.

Dessa rykten gav oss andrum. Jag såg att han började hoppas. Han sade: — Kanske förnuftet segrar, ändå! Skulle det vara möjligt?

Hoppet är en anspråkslös planta, den spirar villigt på mager jord. Spänningen i hans väsen minskade, han blev mänskligare, lyckligare.

Ännu en gång fick jag skriva hem att jag först till hösten skulle återvända till Sverige. Jag var fast besluten att stanna hos honom under sommarferierna som började i juli.

Egentligen ämnade jag aldrig återvända. Jag väntade och hoppades att han skulle säga det viktiga ordet som gjorde mig till hans hustru. För mig fanns det intet hinder. Jag förstod knappast vad han väntade på. Visst skulle vi vänta ett år efter hans frus död innan vi gifte oss — men nog kunde han tala om saken.

Han gjorde det inte. Han lät mig skriva att jag skulle komma hem till höstterminens början. Det fördunklade något av min saliga glädje —

men det kunde inte göra mig olycklig. Jag levde ju nära honom, omväxlad av hans lyckobringande närvaro dag och natt.

En dag i juni när vi ovanligt nog gick tillsammans på gatan till föreläsningen — vi brukade undvika det och trodde att vi därmed kunde avvärja skvaller! — mötte vi den unge Apollo, som ledde de serologiska laborationerna. Han hälsade och såg ut som om han ville stranna — men när jag inte gjorde något tecken att vänta, fortsatte vi var vår väg. Jag hade nästan glömt honom när mannen vid min sida sade: — Han vore rätt mannen för dig! En utmärkt pojke — och en framtidsman...

Jag kände det som ett slag, en stöt i hjärtat. Med svårighet fortsatte jag att gå framåt, men gatan buktade sig under mina fötter och den ljusa sommardagen blev mörk som en kväll. Inte ett ord kunde jag få fram — inte den fråga som brände inom mig: — Vill du då bli av med mig?

Han märkte ingenting. Vi var snart framme, han gick till lärarrummet och jag bort i korridoren. Röster ropade och hälsade, kanske jag svarade, det vet jag inte om.

Med ens föll det mig in att jag kunde gå ut igen, bort från hans föreläsning. Jag kunde gömma mig i någon skyddad vrå och gräva ut min sorg och skam.

Jag gick hem — och av någon händgiring impuls drog jag fram mina kofferter och började packa. Jag skulle fara — genast! När han kom hem skulle den överflödiga varelsen vara borta...

Bestyren med skor och underkläder och småsaker av alla slag lugnade mig, vreden dunstade bort, tårarna kom och löste upp alltsammans. Till slut när jag gråtit ut lämnade jag hela förödelsern i sticket och gick upp på Slotsberget. En lång promenad skulle klara tankarna. Kanske han inte menat så illa med sina ord! Eller kanske han menat just vad han sagt: att en ung man med framtiden framför sig passade bättre för en ung kvinna än en medelålders herre av starkt pessimistisk läggning... Då hände något som bara brukar ske på teatern: jag mötte för andra gången Apollo. Nu hälsade han hjärtligare och gjorde utan vidare sällskap med mig. Han ville gärna komma till Sverige. — Det är ingen framtid i det här landet, sade han.

— Jag hörde nyss motsatsen, sade jag. — Professor Bartholdi sade att ni hade en utmärkt framtid att motse...

— Sade han verkligen? Det betyder mycket för mig... Men jag måste härifrån — antingen till Sverige eller USA.

— Välj då för Guds skull USA, utbrast jag uppriktigt. Han blev ledsen. — Varför det? frågade han litet surmulet.

— Jag skulle själv välja USA framför Sverige. Ett stort land hellre än ett litet. Ett världsspråk hellre än ett provinsspråk...

— Jag känner till en utmärkt serolog i Sverige...

— Ja, inte har jag något emot att ni väljer mitt land — tvärtom, jag är smickrad! Men tänk er för... Det är så trångt i Sverige.

— Trångt? Det glesast befolkade land i världen, åtminstone i Europa! — Ursäktat, jag menade trångbröstat, sade jag, utled på santalet.

Tänk att det finns människor som är rent geniala i ett missförstå allt vad man säger! Och denne Apollo ville min vän koppla ihop mig med!

— Så får man inte säga om sitt fosterland, sade den unge mannen allvarligt.

Då brast jag i skratt och sade: — Ni passar utmärkt i Sverige! Kom ni bara!

Faktum är att han aldrig försökte. Han for till Amerika. Jag avskräckte honom. Ett land med sådana kvinnor...

På detta sätt kom jag tillbaka på gott humör. Där stod professor Jakob Bartholdi i mitt rum med en sko i handen, när jag störtade in.

— Tänker du resa? frågade han blek om läpparna. — Varför var du inte på min föreläsning? Har jag sagt eller gjort något som sårat dig? Är du trött på mig?

Jag kastade mig i hans armar och kände min egen sko tryckas mot min tunna blusrygg. Vi sjönk ner på min ottoman och brast ut i förklaringar. Allt, allt blev utrett — att han älskade mig, att jag älskade honom, att han tänkte på mitt bästa, att han oroade sig för framtiden, att han inte vågade lägga på mig öket av sitt namn — det var alltför komprometterat. Och så igen att han älskade mig.

Vad önskar en kvinna mer? Detta illa intermezzo förhöjde vår lycka, tryckte oss innerligare tillsammans som två barn under ett regnskyddande träd i skogen.

Jag berättade om Apollo och hans kongeniala samtal med mig.

Vi skrattade båda högt.

*

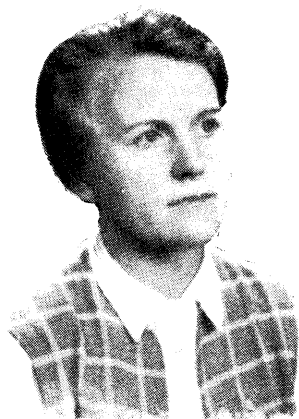
I juli reste vi till Bamberg. Han sade att jag måste se några av den tyska gotikens mästerverk och domen i Bamberg innehöll skolexemplen på medeltida skulptur. Till och med på sedlarna hade man bilder från gotikens glanstid — den unge konungslige ryttaren från Bambergdomen. Det var min fråga: Vem är det? som gett oss uppslaget till resan.

Från hotellet vid stationen vandrade vi rakt igenom staden bort till målet för vår resa, domen.

— Lunds domkyrka är vackrare, sade jag och såg kritiskt på de fyra spinkiga tornspröna.

— Vänta, vänta, sade han, tills du sett utsmyckningen! Sen skall jag med nöje komma och se Lunds domkyrka, om jag får...

Jag stack handen under hans arm och vi gick runt för att se på kyrkportarna. Jag stannade för en vacker ung kvinna av sten som den jag

Anna-Lisa Kälvesten:

De unga i samhället

Ungdomsvårdskommittén har nu framlagt sitt sjunde och sista betänkande. Sekretären i kommittén, Anna-Lisa Kälvesten, ger här en sammanfattning av innehållet i slutbetänkandet.

"Ungdomen möter samhället — samhället möter ungdomen" — under den dubbla titeln har ungdomsvårds-kommittén presenterat ett slutbetänkande, som dels utgör sammanfattning av de utredningar och förslag som kommittén lagt fram i sina sex föregående rapporter, dels ger en principförklaring om hur kommittén ser på ungdomsproblemen. I den första avdelningen presenteras i siffror och illustrerande "gubbar" hur ungdomen vandrar från sina uppväxtorter på landsbygden och de små tätorterna till städerna och främst de största av dem. Vidare får man veta att av den

i sitt eget land och kunna följa och se utvecklingen i den nya värld som hon varit med om att grundlägga — och att se hur det andra världskrigets djupa sår läktes.

Hon avskydde krig och våld — som hon skrev en gång i ett brev till mig:

"Mitt liv har varit rikt och spännande. Jag har upplevat mycket stora ting, men också mycket lidande. Det stora jag upplevt är: Uppfyllelsen av hela mitt livs strider, drömmar och strävanden — det vill säga den socialistiska statens förverkligande; kvinnoemancipationen, som jag kämpar så hårt för och vars grund nu är lagd i Sovjetunionen.

Och lidandet? Jag hatar allt som är brutalt, intolerant, jag hatar orättfärdighet och allt mänskligt lidande. Men nu har mänskligheten råkat in i en period då alla dessa företeelser utbreder sig våldsamt. Men det är alltid så i de perioder i historien då omvälvningar av sociala, politiska och ekonomiska förhållanden äga rum — men det är icke mindre smärtsamt för det."

Alexandra Kollontay var en varmhjärtad människa — med all sin politiska lidelse, sin stora plikttrohet och enorma arbetsamhet, som nästan kunde ha uteslutit allt personligt liv. Hon hade behov av mänsklig värme. Hon uppskattade högt vänskapen som något av det bästa som livet givit henne. Som vän glömmes man henne aldrig. För tio år sedan drabbades hon av en svår sjukdom, hon svävade mellan liv och död; det sista var det mest sannolika, då jag sent på natten for hem från det sjukhus där hon vårdades. På något sätt hade den kritiska situationen kommit till en tidnings kännedom och jag blev uppringd av redaktionen som ville ha ett uttalande färdigt, ifall — — — Men jag kunde ej finna något att skriva. Det var endast en rad som helt irrationellt ringde i mina öron: de ord som Shakespeare låter Horatio säga vid Hamlets död: O, där brast ett ädelt hjärta, dyre prins, godnatt; nu änglar sjunge dig till ro.

ADA NILSSON

ogifta ungdomen mellan 17 och 26 år bor trots all omflyttning flertalet hemma hos föräldrar eller andra nära anhöriga (ca två tredjedelar av flickorna och tre fjärdedelar av pojkarna).

Hur har då de övriga löst sin bostadsfråga? I städerna är det 15 % som hyr möblerat rum, på landet (vartill många industriorter räknas) bara 5 %; i gengäld är det flera som på landet har bostad hos arbetsgivaren (pojkar 6, flickor 18 %). Ett eget hem i form av en omöblerad lägenhet eller d:o rum, eget eller delat, är det bara 4 % av pojkarna och 6 % av flickorna som lyckats skaffa sig. Alla byggsvårigheter till trots, vågar kommittén föreslå att man från samhällets sida skall uppmuntra den bostadsformen och låta ungdomar få tillgång till smålägenheter inlockade i vanliga hyreshus och byggda på samma billiga villkor som pensionsbostäderna. Det måste vara den allra bästa hjälpen för rotlösa ungdomar att få bygga upp eget hem redan innan de tar steget in i äktenskapet.

Det s. k. "frivilligt bundna lönsparandet" bör inriktas även på att skaffa fram bostäder åt ungdom, inte bara som hittills fritidslokaler. För tonåringarna under 18 år föreslås att kommuner, som har stor inflyttning av ensamma ungdomar, skapar fram flera inackorderingshem av Eskilstunatyp, dvs. ungdomspensionat för 8—10 personer, som förestås av en intresserad familj och där det allmänna står en viss ekonomisk risk. Även ett par andra former för ungdomsbostäder kan rekommenderas: uthytningsrummet i en "elastisk lägenhet" passar många unga, som ingenting har emot att deras hemvist befinner sig inom samma ytterväggar som en vuxen familj — egen eller främmande. Likaså kan det åtminstone i de största städerna behövas en form av större kollektivhus för ungdom, i stil med de tre moderna husen i Midsommarkransen, Ungdomsbyn kallad; där får pojkar och flickor under 21 år vackra möblerade enkelrum och ordentlig mat i en gemensam matsal men råder sig för övrigt helt själva.

Allt vad vi vet om ungdomsårens psykologi talar för att behovet av en egen vrå, där man då och då kan stänga dörren om sig, är ett livsbehov under dessa mognadsår. För dagen är det inte ens hälften av de ogifta unga männen och kvinnorna i åldern upp till 26 år som disponerar ett eget rum. Samhällets ansträngningar har hittills varit inriktade mest på barnfamiljerna och åldringarna, och därom är intet att säga. Men i nästa etapp bör man också tänka litet mer på den åldersgrupp av medborgare, som vuxit ur barnkam-maren men ännu inte är spekulant på en familjebostad.

Detta är bara ett av de områden där ungdomsvårds-kommittén pekar på denna grupps speciella behov. Ett annat fält är *fritidslivet* i alla dess former. Den fostran som ungdom alltid måste skaffa sig genom samvaron med jämnåriga har hittills i stort sett fått klara sig utan mycken hjälp från samhället. Historiskt sett är ju föreningsliv och ungdomsklubbar o. dyl. en ung företeelse. De klassiska uppfostringsinstitutioner-

na familjen och skolan intar givetvis nu som förr första platserna i den socialisationsprocess, som av ett litet nykommet lindebarn så småningom formar en vuxen människa av den svenska kulturvarianten. Men mycket av personlighetsfostran sker i de jämnårsgrupper, som redan bildar sig bland småbarnen på lekplatsen men som får ännu mycket större betydelse omkring pubertetsåldern. Då växer behovet att frigöra sig från föräldrarnas dominerande inflytande med plötslig styrka. Men samtidigt är den unga människan ännu allt för omogen för att på egen hand finna sin väg och fatta sina ståndpunkter. Då blir det till kamrater och ibland också till andra vuxna, som de träffar i sina föreningar eller klubbar, som de unga tyr sig.

Hur tar då de vuxnas samhälle emot denna sökande ungdom? Ja det har i stort sett varit de olika föreningarna, som vårt land är så rikt på, som tagit hand om ungdomen och därmed skolat nya generationer i sådana medborgerliga uppgifter utan vilka vårt samhällsliv inte kan fungera: att debattera och fatta beslut, att ta hänsyn till andras meningar och att, sen beslut är fattade, också sätta dem i verket. I föreningslivet möter också många unga människor tankar och idéer som entusiasmerar dem och som blir bestämmande för deras livsriktning som vuxna medborgare.

Men föreningslivet når inte alla, och det når framför allt inte de yngsta av dem som flockar sig i kvartersgängen eller hänger på fiken. Vad de behöver är framför allt tak över huvudet för sina grupper och lite hjälp med material och instruktion för sina hobbies. Femtonåringar som älskar att "spisa jazz" eller spela "pingis" kan man inte rimligen tvinga att skriva in sig i någon förening bara för att de skall få tillträde till en lokal. Det är därför nödvändigt att man överallt både i städer och på landsbygden öppnar lokaler, skolorna om man inget annat kan skaffa, eljest ungdomsgårdar där både föreningar och föreningslösa kan hålla till.

Den ena staden efter den andra har också under de senaste åren tagit initiativ i denna riktning, men en samlad framstöt för offentligt stöd åt ungdomens fritidsverksamhet — deras föreningar lika väl som deras hobbies och nöjesliv — väntar vi alltfjämt på. Utan tvivel mognar dock den tanken hos allt flera, att detta är en av de vägar, på vilka samhället skall möta hotet från ungdomsbrottsligheten och hållningslösheten, som visserligen kvantitativt inte berör många ungdomar men som väcker oro och olust och som framför allt utgör en olycka för de "missanpassade" själva.

När en ung människa ställer sig utanför gemenskapen — det må sen vara genom att begå brott eller förfalla till prostitution eller annan asocialitet, måste vi dock söka de avgörande orsakerna i den individens personlighet, och den får sin präglning redan under de allra första levnadsåren. Att förebygga brott och vanart blir alltså detsamma som att söka skapa de bästa betingelserna för att alla barn skall växa upp till psykiskt friska och lyckliga människor. Därmed flyttas problemet in i de enskilda hemmen, till samspelet mellan mor och barn, mor och far.

Ungdomsvårdskommittén menar i sitt ungdomspsykologiska kapitel, att ingenting utom en långsiktig förbättring av de intima samlevnadsmönstren människor emellan kan ge barn och ungdom en bättre start i livet.

Novellen:

Fredag

Av Linnea Axelsson

Jag stänger dörren till mitt ostädade hus, lyfter blicken mot den med ulliga molntappar krönte himlen och stegar gatan fram mot landsväg och frihet. För underligt nog har jag alltid förbundit landsvägen med friheten. Landsvägen har aldrig något slut. Den går runt jordklotet. Och den löper som ett garnnystan runt runt och åter runt Tellus. Och inom mej bor en lust att trava landsvägen fram till dess jag nystat upp ullgarnslandsvägarna med mina fötter... till det räcker inte ett helt liv, inte mitt liv åtminstone. För nu är jag över de fyrtio. Men nog hade jag humnit en god del om jag börjat för så där en tjugo år sen... Men när man är tjugo år, har man annat att tänka på. Åtminstone om man är bliven född till kvinna. Då synes en livets så stort, så skönt och ljuvligt, så hoppfullt och orimligt gott, och äktenskapet står lockande som ett Edens paradys någonstans framom en. Och äktenskapet — det lovar så mycket — och ger så litet, av det vi drömma om...

Havet glittrar grågrönt och mellan landsvägen och en bukt av fjorden står en ensam lada, där bönderna samlar sjögräs under de år det är gott om sådant. Det är en rödmålad stockvirkesbyggnad och den gör alltid ett så egendomligt intryck på mig. Det finns inga träd omkring den. Endast tuvor med strävt gräs mellan vilka bitar av blåmusselskal ligger och pärlmorglänsar i solen. Stranden är ett kärt tillhåll för mäsarna och när man går förbi, skriar de argt mot en. Ibland tar de sig en lov kring ladan och slår sig sedan till ro på takåsen, där de ha en vidsträckt utsikt över landsvägen. De ha många tillfällen per dag att skälla ut eventuella landsvägfärdare men det verkar som om de hade ett särskilt gott öga till fotgängaren. Kanske tycker de att det inte tjänar något till att söka överrösta motorfordons

Det lilla som samhället kan göra har man också föreslagit: rådgivning och behandling av barnen och föräldrarna när det skär sig mellan dem. Sådana centraler för psykisk barna- och ungdomsvård börjar så sakteligen växa fram i våra städer och landsting, men bristen på utbildad personal lägger oöverstigliga hinder i vägen för den snabba utbyggnad som myndigheterna gärna vill ha. Så behöver vi genom kurser och all slags upplysning sprida den psykologiska vetenskapens rön framför allt till de ännu unga föräldrarna och de som står i begrepp att bli föräldrar. Det är en folkbildningsuppgift av stora mått, som ligger framför oss. Man kan visserligen inte läsa sig till hur man blir en god far eller mor, men de som är ödmjuka nog att vilja lära något, kan ändå undgå ett och annat av de misstag, som mången gång begås av okunnighet och i bästa välmening.

Det är inte minst mödrar till halvvuxna barn, som måste lära sig mera om den ungdomliga frigörelseprocessens natur och söka förstå innebörden både av de ungas och av sina egna reaktioner, när barnen synes "gå ifrån" dem. Helt utan slitningar och smärta kan väl ingen mogna till en vuxen människa. Men om föräldrarna är insiktsfulla och harmoniska nog för att hjälpa och inte stjälpa ungdomen i denna svåra övergångstid, kan de vanligen räkna på en stor vinst för framtiden: en ny sorts känsloband mellan dem själva och barnen, den mindre heta men ändå så ljuva vänskapen mellan självständiga och vuxna människor som all frigörelse till trots är sammanbundna av band, som inte liknar några andra.

buller under den snabba färden förbi ladan! I stället spar de sitt heta skrånande och öser, med allt det förakt en mäs är mäktig, sitt hat och sin vedervilja mot människan, över den arme fotgängaren som travar landsvägen fram.

Men den gamla ladan står där själv som en gammal vandrare, som tröttnat och lagt upp på sidan av landsvägen. Och den struntar i mäsarnas skrån och skrål, Den står där, som om den filosoferade över alltings intighet, över livets underliga tillvaro och dolda mening. Vad gör det att mäsarna skrånar på dess tak! — Ladan ler ett brett svart leende åt dem med sina svarta breda logdörrar. Och när i sommarskymningen kärleken tar ut i förskott, vad ännu inte prästerskapet välsignat, öppnar den dörren på glänt och sluter de älskande människobarnen i sin hödoftande famn.

Ja, den där gamla ladan ger mig något av ro och frid i sinnet. Den har liksom fått en lång bit av livets landsväg att vakta. Och den är en god väktare, en förstående och överseende väktare, som med stoiskt lugn ser livet rulla förbi sig...

En gammal gumma kommer emot mig. Hon har en korg i den ena handen och en nyss nackad tupp i den andra. Hon tittar lite skyggt på mig och niger en aning förläget när jag nickar en hälsning till henne. Hon kan ju inte veta att jag är en skolkande husmor, en tretinmarskolkande husmor, som försöker uppleva något om naturen och människorna, sådana de är, inte med makens eller barnens ögon, utan med sina egna ögon, sådana hon ägde dem förr, innan mannen kom in i hennes liv — och barnen. Och hon, gumman, vet inte heller hur bra jag lyckats! Och att jag känner mig som en ung och glad människa, men med en äldres oersättliga erfarenheter i blodet. Men jag önskar att jag tagit något gammalt luggslitet på mig. Sådant har jag gott om därhemma — omsydd kläder med anor från ett par generationer. Men i stället har jag tagit på mig min bästa kappa och nu gör jag intryck av någon slags medel- eller överklass och kanske inte kommer att få kontakt med de människor jag helst skulle vilja få kontakt med i dag. Gumman känner sig skygg. Det ser jag på henne. Hon ser på mig lite undrande och kanske funderar hon på om vi mötts någon gång tidigare, eftersom jag hälsar. Nej, lilla gumma, svarar jag henne i mina tankar, detta är nog första gången vi mötts på livets allfartsväg. Men det är inte så alldeles säkert, att det är den sista. Det vet man ingenting om... just nu vill jag le mot mina medmänniskor. Jag vill att de ska känna att jag är deras medvandrare och få ge något av det rika och glada som ryms inom mig. Just i dag har jag tid att känna så. Om ett par timmar kommer jag kanske att känna annorlunda. Men just nu. Just *nu* vill jag att mitt leende ska glädja dig lilla gumma och du tillåter väl att jag forskar lite i din själs djup genom dina gamla närsynta och rinnande blå ögon. De ögonen har sett mycket, kanske gråtit mycket i ensamma stunder och i de ögonen ser jag att du lilla arbets-trötta gumma har en god själ, en sanna kvinnas uppoffrande, moderliga själ, och jag ser på dina gamla trötta fötter att du gått många tunga steg.

Gumman liksom växer inför mina ögon. Hon blir kvinnan, sådan gud skapade henne, mänsklighetens moder, den grå, tröttande vardagens suveräna hjälte, som med idoghet och tålamod, med mjuka, smekande händer trollar bort det svåra, det hårda och det bittra i livet. Hon blir forna tiders heroiskt kämpande kvinna, som i tysthet och självförglömande slet ut sig för barn och hem. Och det stiger upp en skamkänsla inom mig. Hur bortklemade är inte vi, nutidens kvinnor och husmodrar. Och hur har inte gångna generationers kvinnor haft det...

När gumman gått förbi, påskyndar hon sina steg. Bara för att hinna undan en bit, så hon kan vända sig om och titta efter mig. Säkert satte hon ner sin korg, lade tuppen över den, rättade på huvudduken medan hon tog igen sig och tittade begrundande efter mig. Jag känner det på mig!

Plötsligt får jag en intensiv lust att traska omkring i geografien. Och så styr jag mina steg mot en liten dunge som lockar mellan grå och vita stammar. Det susar en aning i trädens kronor. Något rör sig vid sidan om mig och en lång trött suck höres, så tung och trött som om själva moder jord suckat över allt mänskligt elände hon är tvungen att hårbärgera. En man reser sig upp från marken. Nu står han och drar på sig ett par svarta snörskor, tar upp en bit av en kam och något av vad som en gång varit en fickspegel... Så får han syn på undertecknad. Ingen förvåning. Ingen tillstymmelse till överraskning eller överrumpling.

Ungersk flicka i den berömda barnjärnvägens uniform.

Goddag, säger jag.

Goddag.

Svaret är kort och avvisande. Jag har klart för mig att jag gör mannen förbryllad. En kvinna tilltalar inte en man som hon möter i en skog. Men jag är ingen kvinna just nu. Jag är en människa, bara en människa. Och just nu står jag öga mot öga med en annan medmänniska. Har det någon betydelse att han är man och jag är kvinna, just nu? Ska inte två människor av olika kön, åtminstone en eller annan gång kunna uppleva att bara vara människor inför varandra, människor, som vandra samma tvärbranta backe mot livets höjder eller dalar? Hur mycket skulle vi inte ha att ge varann, lära varann, om vi allt emellanåt kunde glömma att vi är könsvarelser. (Mannen och kvinnan ha så svårt att förstå varann...)

Mannen stryker det lätt grånade håret tillbaka och sätter hatten tillrätta. Han ignorerar min närvaro och jag respekterar hans hållning. Jag ser på honom att han vet mer om livet än jag. Att han gjort erfarenheter som ligger utom mitt räckhåll som kvinna. Men just därför skulle jag velat språka med honom om livet, om hans liv och om livet i allmänhet. Men jag förstår att jag skulle verka underlig. Kanske skulle han tro att jag inte var fullt klok. För när en kvinna ser en karl i en skog, springer hon. Eller går skyndsamt vidare. Och skulle det av någon händelse utspinna sig ett samtal av en eller annan anledning, så får det inte bli om livet. Nej, det måste vara om väder eller vind. Annars är det klippt...

Han går vidare utan att så mycket som ge mej en blick. Är han på väg till eller från Klockrike, undrar jag stilla när jag följer hans lätta, lite snubblande gång längs landsvägsdike. Kanske han är en av dem som rullar upp landsvägsnystanet! — så kommer jag plötsligt att tänka på mitt Klockrike där hemma. Fristen är slut. Ungar, spis och skafferier vänta och slavinnan skyndar åter till tjänstgöring.

KOREAHJÄLPEN

Penningsinsamlingen för Koreahjälpen har t. o. m. februari 1952 inbragt kr 17.800. En mindre del av denna summa har använts till inköp av penicillin och torrmjölk som avsänts redan under 1951.

För att spara pengar har vi beslutat att ej trycka den detaljerade redovisningen utan stencillera den. Denna redovisning sändes till varje insamlare eller enskild bidragsgivare som uppgett namn och adress. Den som tilläventyrs ej fått redovisningen före april månads utgång bör skriva till SKV.

Från våra avdelningar

Lyckade barnkonferenser

Som ett led i förberedelserna till Sveriges deltagande i den internationella barnkonferensen i Wien under påskhelgen har flera avdelningar genomfört lokala konferenser kring barnens problem och andra förbereder sådana för den närmaste tiden.

I Göteborg

höll SKV-avdelningen en mycket lyckad barnkonferens den 17 februari. Inledare var rektor *Erik Helldal*, från Fagared i Lindome och inspektrisen för daghemsverksamheten i Göteborg, fröken *Harriet Lindahl*. Rektor Helldahl, som talade om *Ungdomsbrottsligheten och dess bekämpande*, gav en översikt över de olika former för ungdomsvård som tillämpas i vårt land och redogjorde för det arbete som bedrivs på Fagared och de omsorger som ägnas de där omhändertagna pojkarna. Han underströk den stora betydelse som den kamratliga kontakten mellan pojkarna och deras lärare har.

Fröken Lindahl, den andra inledaren, gav en del synpunkter på betänkandet om daghem och förskolor. Hon belyste bristen på daghemsplatser och visade med siffror hur långa vänteköerna till daghemmen är. Planerade daghem väntar på byggnadstillstånd och en del daghem vid industrier har indragits. Detta senare blir orsak till att kvinnor tvingas lämna sitt förvärsarbete och stanna hemma.

Folkskollärare *Arne Stubelius* gjorde ett uppskattat specialinlägg om barnens sysselsättning i hemmet. Slutligen antogs enhälligt ett uttalande i vilket det bl. a. heter:

Då vi inser betydelsen av att barnen får god omvårdnad även när deras mödrar har förvärsarbete, önskar vi större anslag till och byggnadstillstånd för fler daghem.

Då vi anser, att ungdomsbrottsligheten i många fall sammanhänger med trångboddheten — eftersom lämpliga umgängesformer i hemmen blir omöjliga och förefintliga samlingslokaler är otillräckliga — önskar vi, att vederbörande myndigheter lämnar tillstånd för snabb byggnad av rymliga och goda bostäder till överkomliga hyreskostnader.

Vi vill också instämma med syftemålen för den internationella barnkonferens, som skall hållas i Wien den 12—16 april i år.

I Västerås

hölls påföljande söndag, den 24 februari, en liknande konferens med deltagande av ombud från lokalavdelningarna i distriktet, särskilt inbjudna personer och andra intresserade. Dr *Andrea Andreen* talade om läget för barnen i krigshotets och krigsrustningarnas värld och uppehöll sig särskilt vid de ohyggliga förhållanden som präglar barnens liv i de koloniala länderna och i de länder som är utsatta för krigets brutalitet. Hon redogjorde vidare för den internationella barnkonferen-

sens syften: att skapa en världsoption till skydd för barnens liv och hälsa.

Överlärare *Helge Lundkvist* talade om skolsvårigheter bland barnen och inspektrisen *Iris Karlsson* redogjorde för betänkandet om daghem och förskolor. Samtliga inledningar mottogs med starkt bifall av de intresserade åhörarna, som i sin tur ställde en mängd frågor till inledarna, vilka beredvilligt besvarade dem.

I Lenhovda

hade tyvärr endast ett 30-tal personer infunnit sig till konferensen, men denna blev dock synnerligen lyckad inte minst tack vare att avdelningen försäkrat sig om en glänsande inledare, folkskollärare *John Johansson*, Fröseke, vars föredrag om barnen och miljöns betydelse för deras utveckling utmynnade i en allvarlig maning till föräldrarna att fostra barnen till medvetande om alla människors lika värde oavsett hudfärg och religiösa eller politiska uppfattningar. Enhälligt anslöt sig mötet till appellen från den internationella kommittén till försvar för barnen.

Internationella Kvinnodagen

har firats av våra avdelningar landet runt. Så kan nämnas att Stockholmsavdelningen den 11 mars genomförde ett mycket lyckat festmöte i Medborgarhuset. Talare var dr. *Andrea Andreen* som i ett glänsande anförande hyllade KDV och dess 135 miljoner medlemmar, förkämpar för fred och framåtskridande, skyddsvakter för barnens och kvinnornas liv och intressen. En liten dansande barngrupp vann hela publikens hjärtan och de fyra kortfilmer av amerikanskt, engelskt, sovjetiskt och svenskt märke som visades mottogs med starkt bifall av de 500 mötesdeltagarna.

En utländsk gäst

— lektor *Mimmi Sverdrup-Lunden*, ordförande för den norska KDV-sektionen — talade vid det möte som Göteborgs-avdelningen anordnade i samband med Internationella kvinnodagen. I sitt föredrag skildrade hon den politiska och ekonomiska situationen i Norge just nu och underströk den växande fattigdom bland de breda massorna som krigsrustningarna och de därav betingade våldsamma skattebördorna för med sig. Skatterna är fantastiska, sade hon, och redan nu är vi uppe i en genomsnittsavgift på 1.000 kr per år för varje norrman enbart till rustningarna. Man har inte ens möjlighet att köpa ut vad man får på ransoneringskortet.

Ett möte

om likalönsfrågan genomfördes den 13 mars i anslutning till Internationella kvinnodagen av SKV-avdelningen i *Eskestuna*. Talare var red. *Valborg Svensson*, som redogjorde för det läge i vilket frågan om likalönsprincipen kommit genom den av Internationella Arbetskonferensen antagna konventionen. Hon manade till fortsatta strävanden från såväl kvinnornas som männens sida för att få principen om lika lön för lika arbete satt ut i livet.

Tidningen **Vi kvinnor**
i demokratiskt världsförbund
Utgivare: *Andrea Andreen*
Köpmantorget 2, Stockholm

Redaktionskommitté:
Gunhild Tegen, Valborg Svensson.

Utkommer med nio nr per år.
Prenumerationspris per år: Kr. 4:—.
Lösnummer 50 öre (kommissionärer antagas).
Postgiro 51323, Box 18073, Stockholm 18.
Svenska Kvinnors Vänsterförbund.

*

Förbundsstyrelsen lokaler är belägna i
Kungsgatan 79, Stockholm. Tel. 53 19 61.

UR INNEHÅLLET:

	sid.
ELISABETH TAMM: VI, DE FÖRENADE NATIONERNA	2
BIRGIT LEKSÉN: DIKT	2
ADA NILSSON: ALEXANDRA KOLLONTAY	3
ANNA-LISA KÄLVESTEN: DE UNGA I SAMHÄLLET	5
LINNÉA AXELSSON: FREDAG	6
FRÅN VÅRA AVDELNINGAR	8
FÖLJETONG	